

MALADAPTİF GÜNDÜZ DÜŞLERİNİN PSİKIYATRİK HASTALIKLARDA TRANSDİAGNOSTİK BİR FAKTÖR OLARAK DISSOSİYASYON, ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE EMOSYONEL DİSREGÜLASYONLA İLİŞKİSİ

Büşra Başer Özkoç¹, Sercan Karabulut¹

¹Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

Giriş: Malaptif gündüz düşleri (MGD), insan ilişkilerinin yerine geçen yada akademik, kişilerarası veya mesleki işlevselliği etkileyecek şiddette fantezi aktivitesi olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda transdiagnostik bir fenomen olarak birçok psikopatolojiyle ilişkilendirilse, absorpsiyon (çevreyi ihmal ederek bir uyarana dalma) başta olmak üzere dissosiyatif bozukluk ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkisi dikkat çekmektedir. Türkiye’deyse bu alandaki çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Çalışmamızda MGD belirtilerinin çocukluk çağı travmaları, dissosiyasyon ve duyu düzenleme gücüyle ilişkisinin çeşitli psikopatolojiler dahilinde araştırılması hedeflenmiştir.

Yöntemler: Akdeniz Üniversitesi Psikiyatri polikliniğine başvuran ve en az bir psikiyatrik tanısı bulunan hastalar çalışmaya dahil edildi. Hastalarla sosyodemografik verileri toplamak ve ölçekleri uygulamak için yüz yüze görüşme yapıldı. Tüm hastalara Maladaptif Gündüz Düşleri Ölçeği, Travmatik Yaşantılar Ölçeği, Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği uygulandı. Çalışma için 31.07.2025 tarihinde TBAEK-676 karar numarasıyla etik kurul onayı alınmıştır.

Sonuçlar: Çalışmaya dahil edilen 138 hastadan 88’i (63.8%) kadındı. Çoğunluğu bekar (47.8%), düzenli iş sahibiydi (62.3%), şehir merkezinde yaşamaktaydı (81.9%). Yaşla duyu düzenleme gücü ($r = 0.377$, $p < 0.001$), dissosiyatif yaşantılar skoru ($r = 0.395$, $p < 0.001$) ve maladaptive gündüz düşleri skorları

($r = 0.382$, $p < 0.001$) arasında anlamlı ve negatif bir korelasyon vardı. Duygu düzenleme gücü ve dissosiyatif yaşantılar skoruyla MGD skorları arasında anlamlı ve pozitif korelasyon saptandı ($r = 0.514$, $p < 0.001$; $r = 0.688$, $p < 0.001$). İntihar girişimi öyküsü olan hastalarda MGD skorları anlamlılık düzeyine yaklaşan seviyelerde yüksekti ($p = 0.52$), çocukluk çağında duygusal ihmal ve istismar öyküsü olan hastalarda, kendine zarar verme davranışı öyküsü olanlarda MGD skorları anlamlı olarak yüksekti ($p < 0.001$). Hastalar psikiyatrik tanılarına göre karşılaştırıldıklarında, depresif bozukluk, anksiyete bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu ve madde kullanım bozukluğu tanımlı hastaların MGD skorları arasında anlamlı fark saptanmadı. Borderline kişilik bozukluğu tanımlı hastalarda duyu düzenleme gücü ve dissosiyatif yaşantılar skorları anlamlı olarak yüksekti.

Tartışma ve Sonuç: Çalışmamızda MGD belirtileri çocukluk çağı duygusal travmasıyla ilişkili bulunmuştur. Tanılar arasında MGD sıklığının belirgin fark göstermemesi, transdiagnostik bir değişken olabileceğine dair düşünceleri desteklemektedir. Çalışmamız dissosiyasyon skorları ve duyu düzenlemeyle MGD arasındaki güçlü ilişkiyi göstererek ortak bir psikopatolojik sürece dair verilere katkıda bulunmak açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gündüz düşleri, dissosiyasyon, duyu düzenleme, çocukluk çağı, travma